

TELEVİZYONUN ZARARLI YAYINLARI KARŞISINDA ÇOCUKLARIN KORUNMALARINA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER

Hamza ÇAKIR*

Laws Concerning Protection of Children From Harmful Tv Broadcasts

Television and other media play an important role in the formation of children's personalities. Furthermore television has become more influential on children than the family, which is known to be the primary factor in raising children. This is because television has become a nanny for children and a new environment where they are open to anything. This is actually inevitable because even the adults have become captives of TV. Concerning TV addiction, the results of studies carried out by Neil Postman are very striking. According to these results children change into miniature adults since they watch films and programmes for adults. He describes this situation as "disappearing of childhood".

In this study you can find out how children get harmful impressions from TV and what measures should be taken to protect them

*Doç.Dr., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi

from these harmful effects. This is also a comparative study of Turkey and some other countries explaining and exemplifying the legal measures and regulations taken against harmful broadcasts.

Key words: Harmful broadcasts, international law, legal regulations

.....

Bilindiği üzere çocukların televizyonun zararlı yayınlarından korunmalarına yönelik Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi, “Dünya Çocuklarının İnsan Hakları Yasası” olarak değerlendirilmektedir.

Sözleşmenin 17. maddesine göre, devlet, değişik kaynaklardan bilgilerin ve yayınların çocuklara ulaşmasını sağlayacak, kitle iletişim araçlarının çocuklar açısından sosyal ve kültürel yarar sağlayacak bilgiler yaymasını teşvik edecek, buna karşılık çocukları zararlı yayınlardan koruyacaktır. Bu maddede azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil ihtiyaçlarına önem göstermeleri gerekliliği de ayrıca belirtilmiştir. Bu nedenle Türkiye tarafından 1994 yılında onaylanan sözleşmenin bu maddesine “çekince” konmuştur. 34. maddesine göre de taraf devletler, çocukların pornografik nitelikli gösterilerde kullanılacak sömürülmesini önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutulmuşlardır (www.minidev.com). Çocukların zararlı yayınlardan korunma konusu Avrupa Birliği organlarınınca 3 Ekim 1989 tarihli Sınırsız Avrupa Televizyonu isimli konsey direktifinde de dile getirilmiştir.

Direktifin 5. bölümünün 22. maddesine göre yayıncılar çocukların fiziki, akli ve ahlaki gelişimlerine zarar verecek biçimde özellikle pornografi ve şiddet içeren programlara yer vermeleri halinde uygun önlemleri almakla yükümlü kılınmışlardır. 4. bölümün 16. maddesinde de reklam yayınlarının çocukları istismar etmesi veya tehlikeli ortamlarda göstermesi yasaklanmıştır. Bu direktife Türkiye taraf değildir. Diğer taraftan Mart 1989 tarihinde tamamlanarak imzaya açılan Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'ne Türkiye 1993 yılında taraf olmuştur. Avrupa devletlerin siyasi sınırlarını aşan televizyon yayınlarını düzenlemek amacıyla oluşturulan sözleşme "çocuk hakları" kavramına da yer yermiştir. Sözleşmenin 2. bölümü program konularına ayrılmış ve 7. maddesinde gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyebilecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği saatlerde yayımlanamaz ifadesi yer almıştır. Ayrıca reklamlara ayrılan 3. bölümün 11. maddesinde de çocuklara yönelik ve içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda onların yararlarına zarar verecek unsurlar bulunmayacak denilmiştir.

Ülkeler, bu düzenlemelerden yola çıkarak çocukları televizyonun zararlı yayınlarından korumaları adına genellikle saat ayarlaması, görsel ikon kullanımı, sesli uyarı ve özdenetim sistemlerini kullanmaktadırlar. Bunlardan görsel ikon kullanımında amaç, çocukları olumsuz şekilde etkileyebilecek olan şiddet ve cinsellik açısından çocukların belirli yaş dönemlerini temel alarak programları sınırlandırıp, program kategorilerini

temsil eden ikonlar- işaretler belirleyerek, ebeveynleri önceden bilgilendirmektedir (Gül, 2002: 55). Bu konuda özellikle Fransa'daki uygulama güzel bir örnektir. Fransa'da şiddet ve erotizm içerikli filmler, diziler, çizgi filmler ve diğer türler beş kategori içinde sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmaya giren yapımlar içinde işaret düzeni esası getirilmiştir. Bu sistem için ise öncelikle her kanal bir ön izleme komisyonu oluşturmuştur. Yapılan kategorileştirmeye göre:

-Tüm toplumun izleyebileceği yapımlar, içinde beyaz bir kare bulunan mavi halka ile,

-Bazı sahneleri çocuklara zarar verebilecek türde yapımlar, yeşil bir daire ve "ebeveyn iznine bağlı" ifadesi ile,

-Düzenli olarak tekrarlanan fiziksel ve psikolojik şiddet unsuru içeren, 12 yaşın altındakiler için yasaklanmış yapımlar turuncu bir üçgen ve "12 yaşın altındakiler için yasak" ifadesi ile,

-16 yaş ve altındaki çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaksal gelişimlerinin zedeleyebilecek önemli ölçüde şiddet ve erotizm içeren yapımlar, kırmızı bir kare ile ve "yetişkinler için" ifadesi ile yayınlanacaklardır.

Aşırı derecede şiddet ve erotizm için yapımların yayınlanması ise yasaktır (Öksüz, 2000: 37-38). Fransa dışında daha pek çok ülkede görsel ikon kullanımı mevcuttur. Ancak işaretlerde farklılıklar gözlemlenmektedir.

Sesli Uyarı Sistemi'nde, programların başında program içeriğine bağlı olarak sesli bir uyarı yapılmaktadır. Günümüzde bu uygulama Belçika, Danimarka, Finlandiya, İrlanda, Hollanda, Portekiz, İtalya, İspanya, İsveç ve İngiltere'de yaygın şekilde kullanılmaktadır. Saat Ayarlaması yöntemi ise, çocukları olumsuz yönde etkileyebilecek programlar, bu uygulama ile çocukların seyredemeyecekleri zamanda yayınlanmak zorundadır. Bu zaman bazı ülkelerde 21:00, bazılarında ise 22:30'dan sabaha kadar olan saatleri kapsamaktadır. Bu sistemlerin uygulanışı kimi ülkelerde zorunlu iken kimilerinde isteğe bağlıdır.

ABD'deki televizyon programcıları ve yayıncıları ise çocukları zararlı yayınlardan korumak adına özdenetim anlayışı içerisine girmişlerdir. Ağustos 1996'ta Federal Communications Commission (FCC)de bir yönerge yayınlamaya televizyonların en geç Eylül 1997'den başlayarak haftada en az üç saat pedagojik değerde eğitici ve bilgilendirici programlar yayınlamak zorunluluğunda bulduklarını açıklamıştır. Komisyon bu programların sabah 07:00 ile 22:00 arasında ve en azından yarım saat süreli olmasını bu sorumluluğa uymayan kanalların ruhsatlarının yenilenmeyeceğini bildirmiştir (Ulus, 1997: 149). Ayrıca çoğu ülkede sadece çocuklara yönelik programlar yayınlayan çocuk televizyonları da günümüzde etkinliklerini devam ettirmektedirler. Amerika'da Nicelodeon, Disney Channel, Turner Cartoon Network ve Fox kids; Fransa'da Kanal J, kanalların yanı sıra İngiltere'de de beş çocuk kanalı faaliyet içerisindedir. Ancak bu kanalların hepsinin ticari kuruluşlar

olarak hizmet verdikleri görülmektedir. Almanya'da 1 Ocak 1997'den buyana yayın yapmaya başlayan ARD/ZDF çocuk kanalı ise kamusal yapısı ile örnek bir proje olarak değerlendirilmektedir. Çünkü reklam almayan, şiddetten uzak, pedagojik ağırlıklı ve eğlenceli programların yer aldığı bir çocuk kanalı olma özeliği taşımaktadır (Kaskun ve Öztunç, 2002: -).

Türkiye'de çocukları zararlı televizyon yayınlarından korumaya yönelik yasal çerçeve, 1994 yılında kabul edilen 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun 4. bölümünün 19. maddesinde "çocuklara yönelik veya içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda, onların yararlarına zarar verecek unsurlar bulunmayacak çocukların özel duyguları göz önünde tutulacaktır" ifadesine yer verilmiştir. Bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 4756 sayılı kanunun yayın ilkeleri bölümünün "...küçüklere karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi" ifadesini içeren "u" bendi ve "gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması" ifadesini içeren "z" bendi de aynı doğrultuda oluşturulan düzenlemelerdir (www.rtuk.org.tr).

Yine Üst Kurul tarafından çıkarılan 1995 tarihli Eğitim, Kültür ve Müzik Programlarıyla İlgili Yönetmeliğin 5. maddesinin a ve b bentlerinde "çocuklara yönelik eğitim programlarının Milli Eğitim'in amaç ve ilkeleri doğrultusunda hazırlanır", "çocuğun ruh sağlığını

bozacak, sebepsiz korkular yaşatabilecek, çocuğu şiddete özendirecek, şiddeti temsil eden kişileri kahraman gibi gösterecek yapımlara yer verilemez”, “çocuk programlarında karamsarlığa, pasifliğe, bencillığe ve çıkarıcılığa yönelik mesajlar yer alamaz”, “çizgi filmler ve dramaların seçiminde çocukların zihinsel, ahlaki ve toplumsal gelişmesindeki rolü dikkate alınır”, “Çocukların ve gençlerin sigara, alkol, uyuşturucu madde ve diğer kötü alışkanlıklara karşı korunmasını sağlamak hususu yayınlarda göz önünden bulundurulur” şeklinde düzenlemeler mevcuttur (Çocuklara Yönelik Yayınlarla İlgili RTÜK Mevzuatı, 1998: 22).

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görevleri ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 40. maddesinde suç işlemiş 15 yaşın altındakilerin yargılanmaları ile ilgili yayın yasağı bulunmaktadır. Ayrıca bu çocukların televizyon ekranında açık kimliği verilemez ve yüzü gösterilemez (Çiftçi, 1999: 110).

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının çıkardığı, Ticari Reklam ve İlanlara İlişkin İlkeler ve Uygulama Esaslarına Dair Tebliğin 15. maddesi de çocuklara yönelik reklamlarla ilgili bazı sınırlamalar getirerek, onların zihinsel, fiziksel, ahlaki ve psikolojik gelişimleri korunmaya alınmaya çalışılmıştır (Avşar ve Öngören, 2003: 152).

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesinde de özenetim anlayışı içinde “çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda, sanık, tanık yada mağdur olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimlerinin

verilemeyeceği ve yüzünün yayımlanamayacağı” ilkesi belirtilmiştir (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 1998: 23).

Fakat bu yasal düzenlemeler, maalesef çocukları televizyon programlarının zararlı içeriklerinden tam anlamıyla korumaya yetmemektedir.

Bunun sonucunda Radyo-Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) bu konudaki araştırmalarını hızlandırmış ve çocukları zararlı yayınlardan koruyacak olan koruma sisteminin üniversitelerle işbirliği içinde geliştirilmesi kararı alarak, bir çalışma grubu belirlemiştir. Üyelerini akademisyenlerin oluşturduğu çalışma grubu 18 Ocak 2002 tarihinde görüşlerini açıkladıkları raporda, hem programlar hakkında bilgi veren, hem de sınıflandıran başta görsel ikon kullanımı olmak üzere saat ayarlaması ve sesli uyarı gibi yöntemlerin kullanılacağı karma bir sistemin uygulanmasının yararlı olacağı fikrini savunmuştur (Gül, 2002: 65). Avrupa Birliğine uyum sürecinde oldukça önemli olan bu çalışma sonucunda dört farklı program kategorisi belirlenmiş, yayın saatlerinde de yeni ayarlamalar yapılmıştır. Ancak bu hazırlık çalışmaları faaliyete geçirilememiştir.

Bilgilendirici Kategoriler

	Tanım	Açıklama	Yayın saati
1. kategori	Zararlı içerik yoktur- Bütün izleyici kitleleri için	Şiddet : Şiddet içeren davranış ve konuşmalar içermez. Cinsellik : Cinsel ilişki anlamı taşıyan konuşma ve davranış içermez. Karşı cins ilişkilerinde yakınlaşmalar içerir (sarılma vs. gibi çıplaklık içermez) Örnek Alınabilecek Olumsuz Davranışlar : Olumsuz örnek alma riski yaratacak davranışlar içermez.	Tüm gün yayınlanacak programlarda
2. Kategori	Ebeveyn onayı önerilir- 7 yaş ve üzeri için	Şiddet : Gerçek insanlar arasında olmayan şiddet davranış ve konuşmaları içerir (çizgi filmler veya hayvanlar alemi) Cinsellik : Karşı cins ilişkisinde cinsel ilişki anlamına gelen yakınlaşmalar içerir. (Cinsel anlam taşıyan konuşmalar, öpüşme gibi; çıplaklık içermez) Örnek Alınabilecek Olumsuz Davranışlar : Argo konuşmalar, kumar, sigara ya da sosyal içki içme davranışları dışında olumsuz örnek olabilecek diğer davranış örnekleri içermez.	Tüm gün yayınlanacak programlarda
3. Kategori	Ebeveyn gözetimi gereklidir- 13 yaş ve üzeri için	Şiddet : Gerçek insanlar arası (oyuncu yada değil) silah kullanılan ya da kullanılan şiddet davranışları, zorbalık, tehdit, duygusal şiddet içerir. Cinsellik : Çıplaklık ve/veya cinsel uyarı amaçlı konuşma ve davranışlar içerir. Örnek Alınabilecek Olumsuz Davranışlar : Küfürlü konuşmalar, kumar, sigara ve alkol gibi diğer bağımlılık yapan madde kullanımı gösterilmiştir. Cinsiyet, azınlıklara, özrüllere, olumsuz bakış açısı oluşturacak ve ayrımcılık içeren davranışlar vardır. Fiziksel öselenime olasıığı yaratacak davranış örnekleri vardır.	19:00'dan sonra yayınlanacak programlarda
4. Kategori	Sadece yetişkinler için - 18 yaş ve üzeri için	Şiddet : Korkutucu, vahşet içeren, dehşet veren sahneler veya sadistlik, kanlı şiddet sahneleri içerir. Şiddetin çözüm yolu olarak görüldü ve saldırganlığın ödüllendirildiği temalar içermektedir. Cinsellik : Cinsel organların görülmediği cinsel ilişki yada her türlü cinsel şiddet ve istismar içerir. Küçük yaşta çocukların cinselliğine ilişkin yayınların ve duyguların göz ardı edildiği sadece fiziksel ilişkinin vurgulandığı görüntüler varsa, cinsellik genel olarak kabul edilmiş normlara ve değerlere aykırı biçimde gerçekleştiriliyorsa yada bu biçimde davranmaya özendiriliyorsa bu kategoride ele alınır. Örnek Alınabilecek Olumsuz Davranışlar : Cinsel içerikli küfürler, kumar, alkol ve diğer bağımlılık yapan madde kullanımına eşlik eden suçlu davranışlar içerir. Cinsel içerikli küfürler, alkol madde kullanımı ve suç davranışları özendirilmiştir. (örneğin, bu tür davranışlarda bulunan kişiler kahraman olarak gösterilmekte yada başka şekilde ödüllendirilmektedir.) Yabancı düşmanlığı, ırk, etnik köken, din ve cinsiyet ayrımcılığı ve aşağılama içeren sözel saldırganlık vardır. İntihar ve kendine zarar verici davranışlar içerir.	23: 00'dan sonra yayınlanacak programlarda

Ayrıca Amerika ve Kanada gibi ülkelerde kullanılan “V-chip” adlı cihazın Türkiye’de de kullanılması gerekliliği görüşleri vardır. V-chip yayınlanacak olan programların sınıflandırılıp kodlanması ve televizyon cihazına önceden yerleştirilen programlanabilen elektronik

çipin ebeveyn isteklerine göre bu kodları çözerek istenmeyen yayınları durdurması şeklinde çalışmaktadır (Akbulut, 2000: 523).

Şiddet, genel bir ifadeyle, saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimidir. Fiziksel manada her türlü saldırı şiddetin unsurları arasında yer alırken, fiziksel olmayan, kimi sözlü davranışlar da bu tanımın kapsamına girmektedir. Ve çocuklar, gençler, yetişkinler şiddet içeren olayları şu ya da bu şekilde yaşamaktadırlar. Şiddet hayatın her yerinde varlığını devam ettirmekte, tabiki hayatın uzantısı olan televizyonda da.

Televizyondaki şiddet içeriği ise özellikle çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta, onlarda saldırgan eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu konuyu Alan Bandura'nın "toplumsal öğrenme" kuramıyla açıklamak mümkündür. Bandura'nın kuramına göre çocukların öğrenmesinde üç temel araç vardır. Bunlar, dolaysız-gözlemsel ve simgesel öğrenmedir. Bandura'nın bahsettiği gözlemsel öğrenmenin temel araçlarından birisi ise televizyondur (Mutlu, 1997: 82). Böylelikle çocuklar televizyonda şiddet kullanan aktörleri izleyerek, aynı anne-baba, yakınlar, arkadaşlar ve diğer insanları izleyerek bilişsel ve toplumsal becerileri öğrenmeleri gibi saldırgan davranmayı da öğrenirler.

UNESCO ile Dünya İzcilik Örgütü'nün medyanın çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin yaptıkları bir araştırma, dünyanın birçok yerinde çocukların kendilerine örnek aldıkları kişiler arasında macera filmlerinde şiddete başvurarak çözüme ulaşan kahramanların en başta geldiğini göstermiştir. Özellikle çocukların %88'i Arnold Schwarzeneger'i

Terminatör olarak tanırken her iki çocuktan biri onun gibi olmaya özenmektedir (Çocukların Hayali Terminatör Olmak, 1998: 31).

RTÜK Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesinin 1997 yılında gerçekleştirdiği “Görsel Medyada Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkileri” başlıklı araştırma sonuçlarına göre de televizyon izleyen çocuklarda gözlemlenen olumsuz davranışlar sırasıyla, fiziksel saldırganlığın artması, kendini izlediği kahramanın yerine koyarak tehlikeli duruma düşmesi, sözsöz saldırganlığın artması şeklinde ortaya çıkmıştır (Özdiker, 2002: 21). Günlük hayatta görülen olaylar da, araştırma sonuçlarını doğrular niteliktedir.

Çocuklar için doğruyu, yanlış, güzeli, çirkini öğrenmenin en güzel ve eğlenceli biçimi olan çizgi filmler de günümüzde giderek şiddet temasına daha çok yer verir hale gelmişlerdir. Öyle ki bugün çocuklar çizgi kahramanların düşmanlarına dinamitler yağdırdığı, havatopu ile göğe fırlattığı sahneleri seyrederek eğlenmektedirler. Anlaşılan ölümle şakalaşan bir kuşak yetiştirilmektedir (Yavuzer, 1994: 247). He-man, Ninja Turtels, Power Rangers şimdi de Pokemon ve Digimon gibi çizgi filmler bunlara örnektir.

Çocukların cinsel kimliklerini öğrenmesinde ve tüketim alışkanlıklarının belirlenmesinde de gözlemsel öğrenme aracı olan televizyonun etkisi oldukça önemlidir.

Çocuk cinsellik konusunda sürekli bir arayış içindedir. Bu arayış içinde eğer yanlış yönlendirmeler olursa bu durum çocuğu olumsuz yönde

etkiler. Bu nedenle çocuğun yaşı ile orantılı biçimde sürekli ve doğru olarak cinsel eğitim alması gerekmektedir. Televizyondaki cinsel içerikli yapımlar bunun içindir ki oldukça önemlidir. Bu tür yapımların çocukların sağlıklı cinsel eğitimleri için, onların seyredemeyecekleri saatlerde yayınlamaları gerekir (Atabek, 1994: 166)

Çocukların ticari bakımdan da büyük bir potansiyel güç oldukları, kanallar tarafından farkına varılmıştır. Televizyonun pazarlama gücünü keşfetmesinin ardından çocuk programları da pazarlama stratejileri içindeki asıl değerine kavuşmuş, program yapımcıları öncelikle oyuncaklar şekerli gıda maddeleri ve içeceklerden oluşan tüketim mallarını çocuklara satmayı hedeflemişlerdir. Bunların yanı sıra çizgi film ve reklamlarla satışı önceden planlanmış oyuncak figürler ve ürünler televizyonlar tarafından çocuklara pazarlanmışlardır (Kaskın ve Öztunç, 2002: -). Bugün çizgi filmlere ait çeşitli oyuncakların piyasaya sürülerek nasıl kârlar elde edildiği bilenen bir gerçektir. Aynı şekilde, çocuk dizileri, yarışmaları... gibi programlarda da sürekli olarak çocuklara pazarlanan tüketim malları mevcuttur. Çünkü çocuklar kurnaca ile gerçek arasındaki farkı yetişkinler kadar kolay biçimde algılayamamaktadırlar. Bu nedenle onların kendilerine yönelik ürünler için ikna edilmelerine bile gerek yoktur, onlar bu konuda öylesine hazır ve açıktırlar.

Çok küçük yaşlardan başlayarak her türlü reklamlarla çevrelenen çocuklar, yetişkin algılama düzeyine ulaşip yeterince bilinçleninceye kadar milyonlarca reklam izlemektedirler. Bu durumda çocukların

bilinçaltı ve bilinçüstü dünyalarında inanılmaz bir ileti bombardımanına uğradıkları söylenebilir (Pembecioğlu, 1997: 226). Böylelikle ise geleceğin tüketim köleleri yetiştirilmektedir.

Çocuklar, yer aldıkları bazı dizi filmler, reklamlar, eğlence ve yarışma programlarında açıkça istismar edilmektedir. Bu tür programlardan biri de “Çocuktan Al Haberi” adlı yarışma programıdır. Bu program herşeyden önce, ne programa katılan ne de programı izleyen çocukların yararı gözetilerek hazırlanmıştır. Program hem çocuklara hem de yetişkinlere yönelik bir yarışma programıysa, sadece yetişkinler çocukların “yanlış” yanıtlarına gülerек eğlenmekte, küçükler ise olan bitenden çok fazla bir şey anlamamaktadır. Eğer program sadece yetişkinlere yönelikse o zaman bilinmelidir ki çocuklar ne herkesi güldürecek, ne de üzerlerinden para kazanılacak varlıklardır (Sayıl, 1999: 77).

Anlaşılaacağı üzere, çocuk filmleri ve programlarının niteliksiz olduğu, kanlı-şiddet dolu görüntülerini olumsuz etkiler yarattığı, çeşitli filmlerin cinsel uyarılar ilettiği, reklamların yanlış tüketime yönelttiği, çocukların yayın yoluyla teşhir ve istismar edildiği konularında rahatsızlıklar ve sorunlar mevcuttur.

Yani çocuklar en güvenli yerde, evlerinde bile televizyon karşısında bu olumsuzlukları edilgen olarak sürekli tüketmektedirler.

Sonuç

Çocuk, bir milletin geleceği ve en önemli bireyidir. Bu nedenle onu, en iyi donanımla eğitmeli ve ona en iyi değerler aşılanmalıdır.

Bu bağlamda, televizyondaki zararlı yayınlara karşı çocukların korunmasını ilişkin bazı çabalara girmek gerekmektedir. Bu çabaları ise üç etken bakımından değerlendirebiliriz: Anne-baba, yasa koyucular ve yayıncılar. Anne-babaların sağlıklı kontrolleri, yasa koyucuların oluşturdukları iyi yasal düzenlemeler ve yayıncıların toplumsal sorumluluk sahibi olmalarının uyumlu birliktelikleri ile çocukların korunması mümkün hale gelebilir.

Çocukların televizyon dışındaki boş zaman etkinliklerine katılmaları, farklı hobiler geliştirmeleri desteklenmeli; televizyon, çocukların yaramazlıklarını, gürültü, patırtılarını giderecek bir araç olarak görülmemelidir. Bunun yanı sıra medyanın haber verme/bilgilendirme, eğlendirme, kamuoyu oluşumunu sağlama... gibi temel görevleri mevcuttur. Ancak özellikle çocuklara yönelik şiddet, teşhir, 'istismar, yanlış ve gereksiz tüketim alışkanlığı yaratma...' medyanın görevi değildir.

Güntümüzde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sınırsız Televizyon Direktifi, Avrupa Sınırsız Televizyon Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler ve ülkelerin kendi iç hukuklarındaki yapmış oldukları bazı düzenlemeler ile çocuklar zararlı televizyon yayınlarından korunmaya çalışılmaktadır.

Ülkemizde de Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Eğitim-Kültür ve Müzik Programlarıyla İlgili Yönetmelik, Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Görevleri ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, Ticari Reklam ve İlanlara İlişkin İlkeler ve Uygulama Usulleri Hakkında Tebliğ ve Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi ile bir düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca RTÜK bu konuyla ilgili bazı yeni çalışmalar yapmaktadır. Görsel ikon, sesli uyarı ve saat ayarlaması uygulamalarının yer alacağı bir karma sistemle, koruyucu düzen daha etkili hale getirilmeye çalışılmaktadır. V-chip (Violence Chip) adlı cihazın televizyonlara takılarak çocukların seyredebileceği ve seyredemeyeceği programların denetimi de gerçekleştirilmeye çalışılan diğer bir koruyucu etkinliktir.

Kaynakça

Kitaplar

- ATABEK, Erdal (1994). Çocuklar, Büyükler ve Tavşanlar. İstanbul : Altın Kitapları Yayınevi.
- AVŞAR, Zakir ve Gürsel Öngören (2003). Radyo ve Televizyon Hukuku. Ankara:RTÜK Yay..
- ÇİFTÇİ, Ahmet (1999). Radyo ve Televizyon Hukuku. Ankara : Gazi Ün. İletişim Fak.
- POSTMAN, Neil (1995). Çocukluğun Yokoluşu (Çev.Kemal İnal). Ankara : İmge Yayınevi.

-YAVUZER, Haluk (1994). Çocuk ve Suç. İstanbul : Remzi Kitabevi
Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi. İstanbul : 1998

Makaleler

- AKARCALI, Sezer (1996), “Televizyon ve Şiddet” Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı I.
- AKBULUT, Nesrin Tan (2000), “Çocuklar Televizyondaki Şiddeti Kopyalıyorlar” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 10
- ÇAPLI, Bülent (1996). “Çocuk ve Televizyon”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı II
- GÜL, Aysen Akkor (2002), “Sayısal Ortamda Zararlı Televizyon Yayınlarından Çocukların Korunması Üzerine Avrupa Birliği Çalışmaları”, Kilad, 1 (1)
- MUTLU, Erol (1997). “Televizyon, Çocuklar ve Şiddet”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi 4
- ÖKSÜZ, Süheyla (2000). “Çocuk ve Etik”, RTÜK İletişim, 4(20)
- ÖZDİKER, Cengiz (2002). “Çocuk ve Televizyon İlişkisi” RTÜK İletişim 5(31)
- PEMBECİOĞLU, Nilüfer (1997). “Çocukluklarını Yitiren Çocuklar Üstüne” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi 6
- ULUS, Selma (1997). “Çocuk Televizyon Programlarının Ticarileşmesi ve Bir Kamusal Çocuk Televizyon Kanalı Örneği” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 5
- SAYIL, Melike (1999). “Televizyon ve Çocuk İstismarı” Türk Psikoloji Bülteni 4(9)
- “Çocuklara Yönelik Yayınlarla İlgili RTÜK Mevzuatı” (1998). RTÜK İletişim, 2(7)

-“Çocukların Hayali Terminatör Olmak”(1998) RTÜK iletişim, 1(6)

İnternet siteleri

-KASKUN, Ahu ve ÖZTUNÇ, Selen (2002). “Çocuk Televizyon ve Şiddet”
Erişim: <http://www.ilef.ankara.edu.tr/id/sonucs.php?yn=10> [3Aralık2003].

-“Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” (11.04.2001) Erişim:
www.minidev.com/haklarımız/haklar_cocuk.asp [3Aralık2003].

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2002) “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun” Erişim: <http://www.rtuk.org.tr>[3Aralık2003].

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (1998). “Basın Bildirileri” Erişim:
<http://www.rtuk.org.tr/bas1998.htm> [5Aralık2003].

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu(2001) “Basın Bildirileri” Erişim:
<http://www.rtuk.org.tr/bas2001.htm> [5Aralık2003].

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu(2002) “Basın Bildirileri” Erişim:
<http://www.rtuk.org.tr/bas2002.htm> [5Aralık2003].

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu(2003) “Basın Bildirileri” Erişim:
<http://www.rtuk.org.tr/bas2003.htm> [5Aralık2003].

